

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Obdo/3/2024
Identifikačné číslo spisu:	1104113279
Dátum vydania rozhodnutia:	29.05.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Lenka Praženková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1104113279.4

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Lenky Praženkovej a členiek senátu JUDr. Gabriely Mederovej a JUDr. Ivany Nemčekovej, v spore žalobcu: MUDr. Zdenko Salmáš, narodený X. Y. XXXX, Štrková 4898/2, Nové Zámky, IČO: 34 060 774, právne zastúpený advokátkou JUDr. Annou Kohajdovou, Forgáčova bašta 7, Nové Zámky proti žalovanému: DÔVERA zdravotná poisťovňa, a.s., Einsteinova 25, Bratislava, IČO: 35 942 436, o zaplatenie 50 995,44 eura s príslušenstvom, vedenom na Mestskom súde Bratislava III pod sp. zn. B1-30Cb/367/2004, konajúc o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 4Cob/69/2020-553 zo dňa 22. júla 2021, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 4Cob/69/2020-553 zo dňa 22. júla 2021 z r u š u j e a v e c v r a c i a na ďalšie konanie Krajskému súdu v Bratislave.

Odôvodnenie

Konanie na súde prvej inštancie

1. Okresný súd Bratislava I, ako súd prvej inštancie (ďalej aj len „prvoinstančný súd“), rozhodol v poradí už tretím rozsudkom č. k. 30Cb/367/2004-476 zo dňa 16. apríla 2019 v spojení s opravným uznesením č. k. 30Cb/367/2004-507 zo dňa 20. januára 2020 tak, že zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi poplatok z omeškania vo výške 0,1 % denne zo sumy 50 995,44 eura od 20. februára 2010 do zaplatenia a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v celom rozsahu.

2. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že vec opätovne prejednal v súlade s intenciami zrušovacieho rozhodnutia a nadviazal na už vykonané dokazovanie prvostupňového súdu. Uviedol, že právny vzťah, z ktorého si žalobca uplatňuje nároky v tomto konaní, vznikol v roku 2000 - 2001, a to za účinnosti zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení. Poukázal na nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo dňa 17. mája 2004, z ktorého vyplýva, že Ústavný súd SR, okrem iného, vyslovil aj nesúlاد ustanovenia § 38 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení s čl. 20 ods. 1 druhou

vetou v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy SR. Nález bol uverejnený v Zbierke zákonov pod č. 396/04 Z. z. dňa 15. júla 2004. Súd posúdil hmotnoprávne účinky nálezu Ústavného súdu SR o nesúlade právnych predpisov, ktoré pôsobia ex tunc a z tohto dôvodu neaplikoval ustanovenie § 38 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení v znení zákona č. 138/2003 Z. z. ani na prípady pred uverejnením nálezu Ústavného súdu SR, pretože by aplikoval právny predpis, ktorý nie je v súlade s Ústavou SR. Uviedol, že platí preto v zmysle § 41a ods. 3 zákona o Ústavnom súde skoršie znenie ustanovenia § 38 ods. 4, ktoré upravovalo poplatok z omeškania vo výške 0,1 % na celé omeškanie žalovaného s úhradou faktúr. V tejto súvislosti poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/93/2005.

2.1. Vychádzajúc z rozhodnutia súdu prvej inštancie je zrejmé, že súd mal v konaní za preukázané, že medzi účastníkmi bola platne uzavretá zmluva o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti dňa 29. júla 1997 v znení dodatku č. 1 zo dňa 7. júna 1999. V konaní bolo nepochybné, že žalobca bol poskytovateľom zdravotnej starostlivosti v odbore klinická onkológia, tzn. že zo strany žalobcu sa jednalo o nevyhnutnú a neodkladnú zdravotnú starostlivosť. Taktiež mal súd v konaní za preukázané, že žalobca na základe tejto uzavretej zmluvy poskytol poistencom žalovaného zdravotnú starostlivosť v odbore klinická onkológia, a to v rozsahu fakturovaných zdravotných výkonov faktúrami č. 01/00 až 12/00. Žalovaný faktúry žalobcu nad rámec dohodnutý v zmluve (160.000,- Sk) a vo výške požadovanej žalobcom v návrhu, žalobcovi neuhradil. Žalobca za obdobie január až december vystavil žalovanému 12 faktúr v celkovej sume 3 522 422,11 Sk, pričom prvá faktúra č. 1/2000 za január 2000 bola vystavená dňa 7. februára 2000 s lehotou splatnosti 30 dní a posledná faktúra bola vystavená za december 2000 dňa 9. januára 2001 s lehotou splatnosti 30 dní. Žalobca si mohol uplatniť svoje právo po prvýkrát u každej faktúry deň nasledujúci po vzniku splatnosti faktúry, t.j. pri prvej faktúre č. 01/2000 dňom 8. marca 2000, kedy mu začala plynúť štvorročná premľacia doba, ktorá skončila dňom 8. marca 2004. Všetky ostatné faktúry boli vystavené a splatné po tejto faktúre v nasledujúcich mesiacoch roku 2000. Na základe uvedených skutočností súd ustálil, že žalobcovi vznikol nárok na zaplatenie poskytnutej zdravotnej starostlivosti poistencom žalovaného tak, ako si ho žalobca uplatnil žalobou.

2.2. Uviedol, že súdna prax je takmer jednotná v názore (porov. aj rozsudok NS SR sp. zn. 4Cdo 23/2006), že ak došlo k prvému dňu omeškania v čase pred účinnosťou zákona č. 138/2003 Z. z., t.j. pred 1. júnom 2003, určí sa výška poplatku z omeškania po celú dobu omeškania podľa sadzby platnej v deň začiatku omeškania podľa pôvodného znenia § 38 ods. 4 zákona č. 237/1994 Z. z., bez ohľadu na prípadné neskoršie zmeny tejto sadzby. Výška poplatku z omeškania zistená k nasledujúcemu dňu po tom, čo bol dlžník povinný plniť, zostáva teda rovnaká po celú dobu omeškania.

2.3. Z vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že žalovaný neuhradil žalobcom vystavené faktúry v lehote splatnosti, pričom splatnosť jedenástich faktúr bola v roku 2000 a posledná dvanásť faktúr bola vystavená za december 2000 dňa 9. januára 2001 s lehotou splatnosti 30 dní, t.j. je nepochybné, že k prvému dňu omeškania zo strany žalovaného došlo v čase pred účinnosťou zákona č. 138/2003 Z. z., t.j. pred 1. júnom 2003, preto platí, že žalobcom uplatnená výška poplatku z omeškania sa určí po celú dobu omeškania podľa sadzby platnej v deň začiatku omeškania podľa pôvodného znenia § 38 ods. 4 zákona č. 237/1994 Z. z., t.j. vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania, bez ohľadu na prípadné neskoršie zmeny tejto sadzby a zostáva rovnaká po celú dobu omeškania.

2.4. Vo vzťahu k premľaniu nároku na poplatok z omeškania súd prvej inštancie poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Obdo/4/2006 zo dňa 27. februára 2008, podľa ktorého, odvolací súd rozhodol správne, keď priznal žalobcovi poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania v sume 927 031,66 Sk. Ide o dennú sankciu, premľuje sa denne a vzniká na ňu veriteľovi právo. Premľuje sa postupne, ak svoju povinnosť zdravotná poisťovňa nesplní. Žalobca v prejednávanej veci uplatnil poplatok z omeškania podľa zákona č. 273/1994 Z. z., preto takáto sankcia nemôže byť príslušenstvom pohľadávky podľa § 121 ods. 3 OZ. Ide o samostatné majetkové právo, ktoré je dennou (0,1 % denne) majetkovou sankciou.

2.5. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že žalobca si dňa 20. februára 2014 uplatnil poplatok z omeškania

vo výške 0,1 % zo sumy 50 995,44 eura od 20. februára 2010 do zaplattenia. Odvolací súd v uznesení č. k. 1Cob/228/2008-127 zo dňa 18. februára 2009 vyslovil, že je toho názoru, že v súlade s § 261 ods. 2 ObZ sa vzťahy medzi účastníkmi konania riadia ustanoveniami Obchodného zákonníka, vrátane premlčacích lehôt, z uvedeného dôvodu prvostupňový súd konštatoval, že žalobca si poplatok z omeškania uplatnil v posledný deň premlčacej doby.

Konanie na odvolacom súde

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“) zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava I č. k. 30Cb/367/2004-476 zo dňa 16. apríla 2019 v spojení s opravným uznesením č. k. 30Cb/367/2004-507 zo dňa 20. januára 2020 tak, že žalobu v časti o zaplattenie poplatku z omeškania vo výške 0,1 % denne zo sumy 50 995,44 eura od 20. februára 2010 do zaplattenia zamietol. Žalovanému priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov prvoinštančného ako aj odvolacieho konania v rozsahu 22,42 %.

4. Odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že predmetom konania po právoplatnom zastavení konania v časti istiny 0,94 eura s 12 % ročným úrokom z omeškania od 5. marca 2004 do zaplattenia a právoplatnom rozhodnutí o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 50 995,44 eura, zostal nárok žalobcu na poplatok z omeškania vo výške 0,1 % denne zo sumy 50 995,44 eura od 20. februára 2010 do zaplattenia. V zmysle zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Bratislave č. k. 1Cob/96/2017-444 zo dňa 22. novembra 2018 bolo úlohou súdu prvej inštancie za daných okolností odpovedať na otázku aké znenie, a či vôbec nejaké znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní (ďalej len „zákon č. 273/1994 Z. z.“), bolo platné a účinné v relevantnom čase, t.j. v čase vzniku nároku na poplatok z omeškania, a či a kedy k omeškaniu došlo, prípadne či omeškanie trvalo aj v čase, od ktorého si nárok na poplatok z omeškania žalobca uplatnil a či sa poplatok z omeškania platný v prvý deň omeškania vzťahuje na celé omeškanie žalovaného s úhradou faktúr za poskytnutie zdravotnej starostlivosti, tak ako vyplýva z obsahu rozhodnutia Najvyššieho súdu SR č. k. 5Obdo/44/2015-426 zo dňa 29. novembra 2016 a o tomto nároku rozhodnúť.

5. K vzniku nároku na poplatok z omeškania uviedol, že právo na poplatok z omeškania je majetkovým právom, na ktoré vzniká nárok za každý deň omeškania dlžníka a premlčuje sa samostatne, vždy vo vzťahu k jednotlivkej dennej splátke poplatku z omeškania. Trvanie omeškania je potrebné chápať a vykladať ako každodenné nové porušenie povinnosti dlžníka splniť záväzok. Podľa názoru odvolacieho súdu, keďže nárok na zaplattenie poplatku z omeškania vzniká každým dňom omeškania ako samostatný denný nárok, je potrebné posudzovať aj právny základ jeho priznania v každom jednotlivom dni samostatne, čo znamená, že odo dňa 1. novembra 2004, kedy došlo k zrušeniu zákona č. 273/1994 Z. z. zakladajúceho právny titul priznania tohto nároku, nie je možné poplatok z omeškania veriteľovi priznať. Z hľadiska oprávnenosti totiž musí mať priznanie nároku oporu v hmotnom práve, čo je podmienka, ktorá splnená nie je, pretože ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktoré priznávalo poplatok z omeškania vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania, bolo s účinnosťou od 15. júla 2004 zrušené (pozn. dovolacieho súdu - správne malo znieť, že nálezom Ústavného súdu SR ustanovenie zákona stratilo účinnosť) a od 1. novembra 2004 bol zrušený celý zákon č. 273/1994 Z. z., pričom nová právna úprava už uvedenú sankciu neupravuje. Nárok na poplatok z omeškania si žalobca uplatňuje za obdobie od 20. februára 2010, kedy neexistovalo žiadne ustanovenie právneho predpisu, ktoré by žalobcovi priznávalo nárok na poplatok z omeškania. Z uvedených dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že uplatnený nárok na poplatok z omeškania žalobcovi nie je možné priznať.

Dovolanie žalobcu

6. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal včas dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), ktorý navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie v znení opravného uznesenia potvrdí. Prípustnosť dovolania odôvodnil vadou podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) zákona č. 160/2015 Z.

z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

6.1. Dovolateľ nesúhlasil so záverom odvolacieho súdu týkajúceho sa vzniku a trvania nároku na poplatok z omeškania, keď odvolací súd uviedol, že nárok na zaplatenie poplatku z omeškania veriteľovi vzniká každým jedným dňom, kedy sa dostáva dlžník do omeškania, nakoľko poplatok z omeškania je sankcia, ktorá vzniká denne, a teda je potrebné, aby aj právny základ na uplatnenie takéhoto nároku vyplýval z právneho predpisu vždy ku každému dňu vzniku nároku, pričom dospel k záveru, že takéto ustanovenie, ba dokonca ani samotný právny predpis, ktorý by priznával takýto nárok veriteľovi ku dňu uplatnia tohto nároku žalobcom neexistuje. Dovolateľ považoval tento názor odvolacieho súdu za nezákonný a uviedol, že jeho rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Uviedol, že v čase vzniku nároku bolo platné a účinné ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktoré upravovalo výšku poplatku z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania odo dňa splatnosti účtovného dokladu. Podporne poukázal na zmluvné dojednanie odkazujúce na zákonné ustanovenie upravujúce zhodne túto peňažnú sankciu. Argumentoval, že zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach a dohľade nad zdravotnou starostlivosťou (ďalej len „zákon č. 581/2004 Z. z.“), ktorým bol zrušený zákon č. 273/1994 Z. z. (pôvodne upravujúci predmetný poplatok z omeškania), ako ani zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti neupravuje danú problematiku poplatku z omeškania. Poukázal na názory vyjadrené v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 2Obdo/36/2010 zo dňa 18. augusta 2011, ako aj sp. zn. 6Obo/241/1993 zo dňa 1. decembra 1993, ktoré je podľa neho možné aplikovať na prejednávany prípad a podľa ktorých právo na úrok z omeškania je právom, ktoré sa premŕčuje za každý deň samostatne, pričom nemusí byť uplatnené za celé obdobie omeškania. Uviedol, že k omeškaniu dlžníka došlo 30 dní po splatnosti jednotlivých faktúr, pričom posledná bola splatná dňa 8. februára 2001. Keďže žalobca si uplatnil nárok na poplatok z omeškania dňa 20. februára 2010 a žalovaný pohľadávku za všetky neuhradené faktúry uhradil dňa 17. júna 2014, omeškanie žalovaného teda trvalo v tomto uvedenom období, od uplatnenia si nároku do uhradenia pohľadávky žalovaného.

7. Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

Konanie na dovolacom súde

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v dovolacom konaní advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prístupné, ako aj dôvodné.

9. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu dovolacieho súdu prípustné, sú taxatívne vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené zákonné predpoklady, za ktorých sa môže dovolacie konanie uskutočniť, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (III. ÚS 474/2017 a I. ÚS 438/2017).

10. Dovolateľ založil prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

11. Úlohou najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho je pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku, ale na druhej strane nemožno dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc (I. ÚS 336/2019, III. ÚS 580/2021, III. ÚS 198/2022). Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej

otázky (porov. tiež Hlušák, M. Glosa k uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo 6/2017 zo 6. 3. 2017 In. Súkromné právo 3/2017, s. 129; Gešková, K. Glosa k uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo 158/2017 - odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a/ako otázka zásadného právneho významu. In. Súkromné právo 4/2018, s. 170).

12. Ustanovenie § 421 ods. 1 CSP nemožno interpretovať a uplatňovať tak, že zakotvuje povinné obsahové náležitosti dovolania. Obligatórne náležitosti dovolania upravuje § 428 CSP, ktorý okrem iného ukladá dovolateľovi povinnosť uviesť v dovolaní dovolacie dôvody, teda „z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne“. Následne § 432 CSP vyžaduje vo vzťahu k dovolaniu podľa § 421 CSP, aby dovolateľ uviedol právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Z uvedeného vyplýva, že dovolanie prípustné podľa § 421 CSP dovolateľ obligatórne odôvodní „iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci“ (§ 432 ods. 1 CSP), bez ďalšej špecifikácie alternatívy dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP. Dotknutý dovolací dôvod dovolateľ zároveň obligatórne vymedzí tak, že „uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia“ (§ 432 ods. 2 CSP) (III. ÚS 76/2021).

13. Túto povinnosť dovolateľ v tomto prípade splnil, keď v dovolaní uviedol, čo považuje za nesprávne právne posúdenie, ktorej právnej otázky - vzniku nároku na poplatok z omeškania (vrátane jeho výšky) a aj uviedol aké právne posúdenie považuje za správne.

14. Dovolať v dovolaní súhlasil s právnym názorom odvolacieho súdu, v zmysle ktorého odvolací súd s poukazom aj na názor vyjadrený v rozhodnutiach najvyššieho súdu (sp. zn. 1Obdo/4/2006 zo dňa 27.februára 2008, sp. zn. 6Obo/241/93, sp. zn. 2Obdo/36/2010 zo dňa 18. augusta 2011, sp. zn. 5Cdo/24/2018 zo dňa 11. decembra 2018), že poplatok z omeškania je dennou sankciou, premlčuje sa denne a vzniká na ňu veriteľovi právo. Premlčuje sa postupne, ak si svoju povinnosť zdravotná poisťovňa nesplní. Ide o samostatné majetkové právo vo výške 0,1 % denne, vzniká za každý deň omeškania a je vecou žalobcu za aké obdobie omeškania ju uplatní. Namietol však, že napriek odkazu odvolacieho súdu na rozhodnutia najvyššieho súdu, z ktorých vyplýva, že právo na poplatok z omeškania vzniká ku dňu omeškania a v nezmenenej výške patrí za celý čas omeškania, odvolací súd podľa dovolateľa nesprávne právne uzavrel, že právny základ priznania poplatku z omeškania je potrebné posudzovať v každom jednotlivom dni samostatne, čo znamená, že odo dňa 1. novembra 2004, kedy došlo k zrušeniu zákona č. 273/1994 Z. z. zakladajúceho právny titul priznania tohto nároku, nie je možné poplatok z omeškania veriteľovi priznať. Ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktoré priznávalo poplatok z omeškania vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania, bolo s účinnosťou od 15. júla 2004 zrušené a od 1. novembra 2004 bol zrušený celý zákon č. 273/1994 Z. z., pričom nová právna úprava už uvedenú sankciu neupravuje. Z toho odvolací súd uzavrel, že nakoľko si žalobca uplatňuje poplatok z omeškania za obdobie od 20. februára 2010, kedy neexistovalo žiadne ustanovenie právneho predpisu, ktoré by žalobcovi priznávalo nárok na poplatok z omeškania, nárok na poplatok z omeškania mu nepatrí.

15. Tento právny názor nepovažuje dovolateľ za správny, má za to, že právny základ práva na poplatok z omeškania je daný. Poukázal, že nárok na poplatok z omeškania mu vznikol v čase, kedy sa dostal žalovaný do omeškania s úhradou splatnej pohľadávky (hlavnej istiny), teda v čase platnosti a účinnosti ustanovenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zákona č. 98/1995 Z. z., zákona č. 374/1994 Z. z., zákona č. 231/1995 Z. z., zákona č. 304/1995 Z. z., zákona č. 376/1996 Z. z., zákona č. 386/1996 Z. z., zákona č. 202/1997 Z. z., zákona č. 332/1997 Z. z., zákona č. 124/1998 Z. z., zákona č. 11/1999 Z. z., zákona č. 56/1999 Z. z., zákona č. 151/1999 Z. z., zákona č. 242/2000 Z. z., zákona č. 245/2000 Z. z., zákona č. 448/2000 Z. z., ktoré túto sankciu upravovalo vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti účtovného dokladu. K omeškaniu žalovaného v danom prípade došlo 30 dní po splatnosti jednotlivých faktúr, posledná bola vystavená 9. januára 2001 a splatná bola 8. februára 2001, pričom žalovaný všetky faktúry uhradil dňa 17. júna 2014, teda omeškanie žalovaného trvalo v čase, od ktorého si nárok na poplatok z omeškania žalobca uplatnil, t.j. 20. februára 2010 do 17. júna 2014. Zákon č. 273/1994 Z. z. bol zrušený zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných

poisťovniach a o dohľade nad zdravotnou starostlivosťou, ktorý už sankcie za omeškanie plnenia poisťovní neupravoval, rovnako ani zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti. Tieto zákony neupravovali, že by sa nároky na sankcie za omeškanie poisťovne s plnením pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, vzniknuté pred účinnosťou tohto predpisu, mala vzťahovať nová právna úprava.

16. Dovolateľ preto namietal odklon v rozhodnutí odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, poukazujúc na rozhodnutia z ktorých vychádzal odvolací súd pri svojich úvahách, a to konkrétne pri právnom posúdení vzniku nároku na poplatok z omeškania neuhradím pohľadávky.

17. Vo vzťahu k námietke nesprávneho právneho posúdenia a konštatácie odvolacieho súdu o absencii právnej úpravy poplatku z omeškania v čase vzniku nároku žalobcu naň, resp. v čase obdobia, za ktoré si poplatok z omeškania žalobca uplatnil, dovolací súd uvádza, že ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. je nepochybne hmotnoprávnym ustanovením, pri ktorom sa neuplatní zásada všeobecne platná pri novelizácii procesnoprávných ustanovení, že ak nie je uvedené inak, platí nový procesný predpis aj na právne vzťahy vzniknuté pred jeho účinnosťou. Zákon č. 138/2003 Z. z., ktorým bol novelizovaný zákon č. 273/1994 Z. z. v časti výšky poplatku z omeškania (z 0,1 % denne na 0,01 % denne) žiadne prechodné ustanovenia vo vzťahu k novelizovanému ustanoveniu zákona č. 273/1994 Z. z. neobsahoval. Ani prechodné a záverečné ustanovenia zákona č. 273/1994 Z. z. nemajú osobitné intertemporálne ustanovenia, ktoré by upravovali výšku poplatku z omeškania podľa § 38 ods. 4 tohto zákona vtedy, ak omeškania trvá za účinnosti zákonov rôzne upravujúcich jeho výšku. Vzhľadom na nedostatok prechodných ustanovení je potrebné vec posudzovať podľa všeobecne platných pravidiel a zásad, upravujúcich vzťah starého a nového predpisu, a teda je potrebné na právne vzťahy omeškania vzniknuté skôr, aplikovať pôvodný predpis, ktorý v čase vzniku omeškania upravoval výšku poplatku z omeškania na 0,1 % z dlžnej sumy.

17.1. Dovolací súd v zhodne s názorom najvyššieho súdu vyjadreným v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/23/2006 zo dňa 4. decembra 2007, podľa ktorého, ak došlo k prvému dňu omeškania v čase pred účinnosťou zákona č. 138/2003 Z. z., t. j. pred 1. júnom 2003, určí sa výška poplatku z omeškania po celú dobu omeškania podľa sadzby platnej v deň začiatku omeškania podľa pôvodného znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., bez ohľadu na prípadné neskoršej zmeny tejto sadzby, uvádza, že výška poplatku z omeškania zistená k nasledujúcemu dňu po tom, čo bol dlžník povinný plniť, zostáva rovnaká po celú dobu omeškania.

17.2. Rovnaký záver je uvedený aj v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/93/2005 z 30. júna 2006 uverejnenom v ZSP č. 5/2011 pod č. 46/2011, pričom v ňom bolo konštatované, že nie je možné meniť nárok vo forme poplatku z omeškania v závislosti od aktuálnej právnej úpravy, platiacej v čase trvania omeškania.

17.3. Naviac zákon č. 138/2003 Z. z. bol v časti týkajúcej sa výšky poplatku z omeškania (§ 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z.) stratil účinnosť a následne platnosť v dôsledku nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS 38/03-89 zo dňa 17. mája 2004.

18. Dovolací súd poukazuje na už ustálený názor najvyššieho súdu, že stratou platnosti a účinnosti novelizovaného ustanovenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zákona č. 138/2003 Z. z., po náleze Ústavného súdu SR č. k. PL. ÚS 38/03-89 zo dňa 17. mája 2004, ktorým bol vyslovený nesúlad s § 38 ods. 4 citovaného zákona s čl. 20 ods. 1 druhou vetou, v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy SR, sa obnovuje platnosť a účinnosť pôvodného znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení do účinnosti zákona č. 138/2003 Z. z. (t. j. do 1. júna 2003), podľa ktorého pôvodného znenia bol poplatok z omeškania určený vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Výška poplatku z omeškania sa určuje podľa sadzby platnej v deň začiatku omeškania a zostáva rovnaká po celú dobu omeškania, nárok na poplatok z omeškania v tejto výške sadzby (0,1 % denne) patrí veriteľovi za celú dobu omeškania dlžníka. Hmotnoprávne účinky nálezu Ústavného súdu SR č. k. PL. ÚS 38/03-89 zo dňa 17. mája 2004 nastávajú pre všetkých účastníkov ex tunc. V uvedenom názore najvyšší súd

vychádzal zo stanoviska Ústavného súdu Slovenskej republiky k zjednoteniu odchylných právnych názorov PLz. ÚS 1/06 z 11. októbra 2006.

19. V danom prípade sa žalovaný dostal prvý deň do omeškania s úhradou jednotlivých faktúr v období platnosti a účinnosti § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení pred účinnosťou novely zákona č. 138/2003 Z. z. (t. j. pred 1. júnom 2003), preto je potrebné na žalobcom uplatnený nárok na poplatok z omeškania, hoci je uplatnený až za obdobie od 20. februára 2010 do 17. júna 2014 (t. j. nielen za obdobie po prijatí zákona č. 138/2003 Z. z., ale za obdobie po zrušení zákona č. 273/1994 Z. z.), avšak ide stále o obdobie trvajúceho omeškania žalovaného so splnením dlhu, aplikovať § 38 ods. 4 zákon č. 273/1994 Z. z. v znení pred účinnosťou novely zákona č. 138/2003 Z. z., t. j. v znení podľa ktorého bol poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania. Ide o sadzbu poplatku, ktorá bola platná v prvý deň omeškania a platí počas celého trvania omeškania, bez ohľadu na to, za aké obdobie trvania omeškania si žalobca nárok na poplatok za omeškanie uplatní.

20. Ako už bolo uvedené poplatok z omeškania v zmysle § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. je majetkovou sankciou, ktorá vzniká v dôsledku povinnosti dlžníka splniť záväzok, t.j. nebyť v omeškaní a ak dlžník svoj záväzok nesplní, poruší povinnosť nebyť v omeškaní. Porušením svojej povinnosti splniť záväzok, teda povinnosť nebyť v omeškaní, dlžník vytvára pre seba každý deň novú možnosť porušiť povinnosť splniť záväzok i nasledujúci deň. Trvanie omeškania je preto potrebné chápať a vykladať ako každodenné (trvajúce) porušenie pôvodnej povinnosti dlžníka splniť záväzok v čase jeho splatnosti, a to až do doby jeho splnenia.

21. Dovolací súd na doplnenie ešte uvádza, že doposiaľ nedošlo k mene jeho rozhodovacej praxe, že tak ako právo na úrok z omeškania je aj právo na poplatok z omeškania právom, sa premieňa za každý deň samostatne, pričom nemusí byť uplatnené za celé obdobie omeškania. Uvedenému výkladu svedčí znenie ustanovenia § 391 ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka (ďalej aj len „ObZ“), podľa ktorého pri právach vymáhateľných na súde začína plynúť premieňacia doba odo dňa, keď sa právo mohlo uplatniť na súde, ak tento zákon neustanovuje niečo iné. Uplynutím už len jedného dňa v rozsahu jeho 24 hodín sa môže dostať do omeškania nezaplatením istiny a už za tento deň môže veriteľ uplatniť svoje právo na úrok z omeškania, ako aj za každý nasledujúci deň omeškania.

22. Vzhľadom na uvedené, najvyšší súd konštatuje, že pri závere odvolacieho súdu, ktorým konštatoval, že odo dňa 1. novembra 2004, kedy došlo k zrušeniu zákona č. 273/1994 Z. z. zakladajúceho právny titul priznania tohto nároku, nie je možné poplatok z omeškania veriteľovi priznať. Z hľadiska oprávnenosti totiž musí mať priznanie nároku oporu v hmotnom práve, čo je podmienka, ktorá splnená nie je, pretože ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktoré priznávalo poplatok z omeškania vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania, bolo s účinnosťou od 15. júla 2004 zrušené (pozn. dovolacieho súdu - správne malo zniet, že nálezom Ústavného súdu SR ustanovenie zákona stratilo účinnosť) a od 1. novembra 2004 bol zrušený celý zákon č. 273/1994 Z. z., pričom nová právna úprava už uvedenú sankciu neupravuje. Nárok na poplatok z omeškania si žalobca uplatňuje za obdobie od 20. februára 2010, kedy neexistovalo žiadne ustanovenie právneho predpisu, ktoré by žalobcovi priznávalo nárok na poplatok z omeškania., došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci odvolacím súdom, ktorým sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a preto je dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP dôvodné.

23. Najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie o podanom odvolaní žalobcu (§ 450 CSP).

24. Podľa § 455 CSP v ďalšom konaní je odvolací súd viazaný právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení, preto úlohou odvolacieho súdu tak bude postupovať v zmysle vysloveného právneho názoru v tomto uznesení, že je potrebné na uplatnený nárok na poplatok z omeškania za obdobie od 20. februára 2010 do 17. júna 2014 aplikovať § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení pred účinnosťou novely zákona č. 138/2003 Z. z., t.j. v znení podľa ktorého bol poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania.

25. V novom rozhodnutí rozhodne odvolací súd aj o trovách pôvodného konania (prvoinštančného aj odvolacieho konania) a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

26. Toto rozhodnutie bolo prijaté rozhodnutím senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.